

Aktiivtöö. Mida arvad?

Teema: normatiivsed uskumused.

Alateema: uimastitarvitamise statistika.

Õpitulemused. Õpilane:

- kirjeldab olulisi tervisenäitajaid rahvastiku tervise seisukohalt*;
- analüüsib tegureid, mis võivad mõjutada otsuseid tervise kohta*;
- analüüsib ja hindab erinevate tervisealaste infoallikate usaldusväärsust*;
- eristab oma arvamust, rühma arvamust ja tegelikke näitajaid uimastite tarvitamise leviku osas ning oskab tuua näiteid.

Vajalikud materjalid. Töölehed ning võimalusel tervisekäitumist kajastavad joonised, kus on ära toodud mõne näitaja sagedus igapäevaselt, viimase 30 päeva jooksul, viimase aasta jooksul ja elu jooksul.

Taust. Mitmed uuringud on näidanud, et noorte uimastitarvitamine on seotud nende uskumusega, et seda teevad paljud eakaaslased, näiteks „enamik noori on pidudel purjus“ või „paljud suitsetavad“. Sellised uskumused võivad tugevdada survet uimasteid tarvitada, kuna võib tunduda, et see ongi norm. Tõese informatsiooni esitamine tegelike näitajate kohta ja mittetarvitamise normiks seadmine võib seega survet nõrgendada.

Tunni sissejuhatus. Küsige õpilaste arvamust selle kohta, kui paljud täiskasvanud nende arvates suitsetavad. Kui paljud täiskasvanud tarvitavad illegaalseid uimasteid e narkootikume? Kirjutage need numbrid tahvlile ja selgitage, et meie arvamus erineb sagedasti tegelikust faktist. Tooge mõni näide, kus teil endal on kujunenud meediast (ajakirjadest, filmidest, veebilehtedelt) saadud info põhjal vale ettekujutus. Seetõttu on oluline suhtuda kriitiliselt ka uimastitarvitamisega seotud infosse ning eristada fakte ja arvamusi.

Põhitegevused

1. Näidake õpilastele mõnda tervisekäitumise valdkonnaga seonduvat statistilist informatsiooni (tabelit või graafikut), mille põhjal saab näitajaid eristada: näiteks noorte kehaline aktiivsus või toitumine aasta, viimase kuu ja elu jooksul ning igapäevaselt. Võite tuua näiteid ka tervisestatistika erinevuste kohta soo, vanuse ja hariduse lõikes.
2. Jagage õpilastele töölehed ja paluge igaühel joonistele märkida oma arvamus noorte uimastitarvitamise kohta. Seejärel jagage õpilased rühmadesse ja paluge töölehe näitajate alusel kokku panna rühma arvamus.
3. Pärast töö lõpetamist küsige rühmade arvamusi ning kirjutage pakutud numbrid tahvlile. Seejärel jagage töölehed vastavate uuringute tulemustega või esitlege neid ise (vt õpetaja lisamaterjal) ning paluge tulemusi võrrelda. Kirjutage uuringute näitajad tahvlile õpilaste arvamuste kõrvale. Arutlege koos töölehe küsimuste ja selle üle, kas isiklikud arvamused erinesid rühma lõplikust arvamusest. Kas õpilased hindasid uimastite tarvitamise levikut suuremaks või väiksemaks kui tegelikud näitajad? Selgitage, et sageli peetakse uimastikasutamist eakaaslaste seas levinumaks, kui see tegelikult on.
4. Arutlege põhjuste üle, miks uimastite tarvitamise sagedust ülehinnatakse. Mida võib tähendada väljend „uskumused tekitavad normi“ (kui usud, et enamik eakaaslasti suitsetab, siis võtad seda ka enda jaoks normaalse käitumisena)? Mis võib põhjustada selliseid hoiakuid? Juhtige tähelepanu sellele, et meie hoiakud kujunevad sageli selle põhjal, mida näeme ja kuuleme meedias. Oluline

on osata lahti mõtestada ka statistilisi andmeid, nt „elu jooksul suitsetanute osakaal“ tähendab nii igapäevasuitsetajaid kui ka neid, kes on suitsu proovinud üks kord elus. Nii võib see number jätta mulje, et suitsetamine on oluliselt rohkem levinud, kui see tegelikkuses on.

Põhisõnum. Rõhutage õpilastele, et tihti võib meedias kohata seisukohta, et noored suitsetavad, joovad alkoholi või tarvitavad narkootikume. See jätab eksliku mulje, nagu oleksid paljud õpilased pidevad uimastitarvitajad. Faktid kinnitavad siiski, et enamik 15–16aastaseid õpilasi ei ole kunagi tarvitanud nt amfetamiini, kokaiini, heroini ega kanepitooteid ning ka alkoholi tarvitamine on olnud pigem juhuslik kui regulaarne.

Lõiminguvõimalused. Töö pakub võimalusi lõiminguks matemaatikaga (osakaalud, tulemuste graafiline esitus).

Kasutatud kirjandus

1. UNPLUGGED 2007. Workbook for the pupil. A programme of EU-DAP, European Drug Addiction Prevention. Turin, EU-DAP trial.
2. Uimastite tarvitamine koolinoorte seas: 15–16aastaste õpilaste legaalse ja illegaalse narkootikumide kasutamine Eestis. Uuringu raport (toim Kobin, M, Vorobjov, S, Abel-Ollo, K, Vals, K) 2012. Tallinna Ülikooli rahvusvaheliste ja sotsiaaluuringute instituut, Tervise Arengu Instituut.

ÕPETAJALE

Töölehe ülesannete vastused*

Uimastite tarvitamine viimase 30 päeva jooksul

Õpilaste osakaal, kes viimase 30 päeva jooksul olid purjus, on 12,4%. Seega 87,6% ei ole olnud purjus.

Õpilaste osakaal, kes viimase 30 päeva jooksul tarvitasid marihuaanat või hašišit, on 6,3%. Seega 93,7% ei ole neid tarvitanud.

Õpilaste osakaal, kes viimase 30 päeva jooksul suitsetasid sigarette, on 18%. Seega 82% ei ole suitsetanud.

Õpilaste osakaal, kes viimase 30 päeva jooksul nuusutasid mingit keemilist ainet, on 1,3%. Seega 98,7% ei ole nuusutanud.

* Uimastite tarvitamine koolinoorte seas: 15–16aastaste õpilaste legaalse ja illegaalse narkootikumide kasutamine Eestis. Uuringu raport (toim Kobin, M, Vorobjov, S, Abel-Ollo, K, Vals, K) 2012. Tallinna Ülikooli rahvusvaheliste ja sotsiaaluuringute instituut, Tervise Arengu Instituut.

Tööleht

Ülesanne 1. Mida arvad, kui suur protsent 15–16aastastest õpilastest on viimase 30 päeva jooksul proovinud või tarvitanud allnimetatud uimasteid? Märki oma arvamus vastusekasti.

Mis sa arvad, kui suur protsent 15–16aastastest õpilastest on viimase 30 päeva jooksul:

joonud end **alkoholist purju?**

suitsetanud iga päev vähemalt ühe **sigareti?**

tarvitanud **kanepitooteid?**

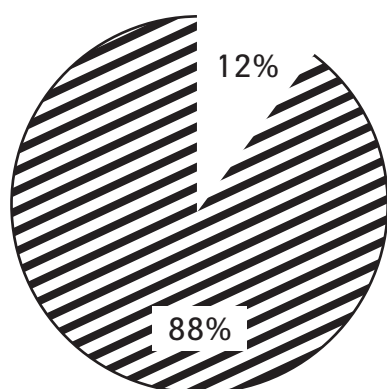
nuusutanud mingit **keemilist ainet?**

Tööleht

Ülesanne 2. Kontrolli vastuseid!

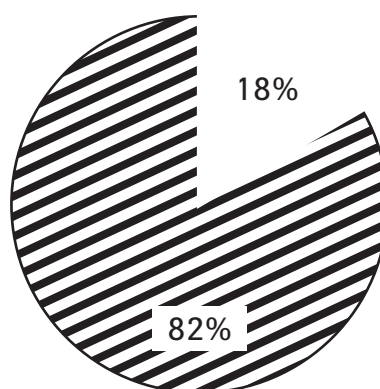
Andmed pärinevad uurimusest „Uimastite tarvitamine koolinoorte seas: 15–16aastaste õpilaste legaalsete ja illegaalsete narkootikumide kasutamine Eestis“, mis korraldati aastal 2012.

**Viimase kuu jooksul purjus
olnud õpilaste osakaal
%-s**

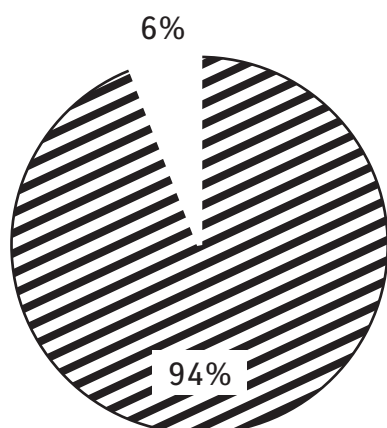
- On olnud purjus
- Ei ole olnud purjus

**Õpilaste osakaal %-s, kes
on suitsetanud viimase kuu
jooksul iga päev**

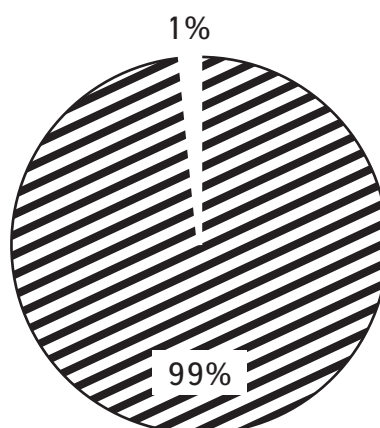
- On suitsetanud
- Ei ole suitsetanud

**Viimase kuu jooksul
kanepitooteid proovinud/
tarvitanud õpilaste osakaal %-s**

- On tarvitanud
- Ei ole tarvitanud

**Viimase kuu jooksul mingit
keemilist ainet nuusutanud
õpilaste osakaal %-s**

- On nuusutanud
- Ei ole nuusutanud

